

RAD ARHIVSKOG SAVJETA SR HRVATSKE

U 1961. i 1962. GODINI

I u ovim godinama Arhivski je savjet održao po dva svoja redovna zasjedanja.

Na prvom zasjedanju u mjesecu maju 1961. god. raspravljen je prije svega prijedlog programa za postdiplomski studij arhivista. Nakon šire diskusije utvrđen je taj program vodeći računa kako o specijalizaciji arhivista za rad na starijoj građi, tako i o specijalizaciji za rad na novijoj građi. Utvrđeni prijedlog programa upućen je zatim republičkom Savjetu za kulturu, koji ga je također odobrio i prosljedio Filozofskom fakultetu u Zagrebu, u čijem sklopu bi trebalo da se organizira jednogodišnji specijalistički kurs za arhiviste. Dalje je raspravljeno na ovom zasjedanju i pitanje programa posebnog dijela stručnog ispita za arhivističku struku. I ove je zaključke potvrdio republički Savjet za kulturu, te su oni ušli kao sastavni dio novog pravilnika o polaganju stručnih ispita arhivističke struke, već objavljenom u prošlom broju našeg »Arhivskog vjesnika«. Nadalje, u sklopu izrade niza preporuka o čuvanju i zaštiti registraturne građe, na ovom je zasjedanju Arhivskog savjeta redigiran konačni tekst takve »preporuke« za čuvanje i zaštitu registraturne građe u privrednim organizacijama, koji je zatim preko organa nadležnih za privredne poslove i preko republičkih privrednih organizacija razaslan na teren. Konačno, na ovom je zasjedanju izvršena i analiza rada svih arhivskih ustanova na području Republike u god. 1960, kao i analiza planova rada tih ustanova za 1961. god. U okviru ove analize posebna je pažnja poklonjena pitanjima rada vanjske službe, a jednako i pitanjima izrade općih inventara i vodiča kroz arhivsku građu, jer se ti poslovi smatraju najurgentnijim i najvažnijim u ovoj fazi razvoja naše arhivske službe. Uz to je posebna pažnja poklonjena i razmatranju problema financiranja arhivskih ustanova, posebno onih koje su prešle na sistem financiranja kao samostalne ustanove. S tim u vezi naglašena je potreba daljnjeg rada na razradi ovih pitanja i podnošenja odgovarajućih prijedloga republičkom Savjetu za kulturu.

Na drugom zasjedanju održanom u novembru 1961. god. razmatrani su problemi arhivske i registraturne građe društvenih organizacija, s posebnim akcentom na: potrebi organiziranja seminara za rukovođe građe u tim organizacijama; na solidnoj organizaciji vanjske službe u svakoj arhivskoj ustanovi, pa da ta služba pokloni odgovarajuću brigu nadzoru nad građom društvenih organizacija; stalnom radu na pronalaženju građe nekadašnjih društvenih organizacija, te potrebi raspravljanja ove problematike stanja građe u društve-

ničim organizacijama i na konferencijama Socijalističkog saveza, koji bi trebao također da se življe angažira u pravcu zaštite spomenute građe, njenog što pravilnijeg čuvanja i postepene predaje nadležnim arhivima. Na temelju referata i sugestija iz diskusije redigiran je tekst »preporuke« o »nekim mjerama za zaštitu i čuvanje arhivske i registraturne građe u političkim i društvenim organizacijama«. Ovaj je tekst odobren na sjednici republičkog Savjeta za kulturu od 25. XI 1961, te upućen na teren. Zatim je i na ovom savjetovanju izvršen temeljiti osvrt na organizaciju i vršenje vanjske službe u svim arhivskim ustanovama, pa naglašena potreba, da se stalno radi na usavršavanju ovog sektora rada arhivskih ustanova, a jednako da se kod osnivača arhivskih ustanova poduzmu koraci da se u budžetima arhivskih ustanova osiguraju dovoljna sredstva za efikasno vršenje vanjske arhivske službe. Daljnji predmet raspravljanja na ovom zasjedanju Arhivskog savjeta bili su i neki aktuelni problemi specijalnih arhiva u SR Hrvatskoj. Ovom važnom pitanju posvećena je znatna pažnja u diskusiji, a u interesu nastojanja da se ograniči prevelika i štetna dekoncentracija arhivske građe. U nizu pitanja, iz širokog obima ove problematike, posebno je tretirano i pitanje kriterija, kojima bi se trebalo rukovoditi pri davanju odobrenja za osnivanje specijalnih arhiva odnosno specijalnih »zbirki arhivske građe« kod raznih organa, ustanova i organizacija. S tim u vezi u zaključcima je naglašeno da bi osnovni kriteriji trebali biti sljedeći: a) čuvanje integralnosti i organskih cjelina arhivskih fondova i zbirki koje su već pohranjene u arhivima općeg tipa; b) postojanje materijalnih, tehničkih i kadrovsko-stručnih preduslova za uređenje i rad specijalnih arhiva; c) garancija da će građa specijalnih arhiva, osim u sasvim izuzetnim i opravdanim te propisima utvrđenim slučajevima, biti pristupačna javnosti i svim interesentima; d) da li je tačno određena sadržajna fizionomija specijalnog arhiva i precizirano područje djelatnosti čiju građu taj arhiv sakuplja; e) da li se osnivanjem specijalnog arhiva bitno unapređuje čuvanje, zaštita i prikupljanje arhivske građe s određenog područja djelatnosti, a naročito takve građe koja je u privatnom vlasništvu.

U god. 1962. glavna je pažnja i aktivnost Arhivskog savjeta bila usmjerena izradi republičkog arhivskog zakona. Radilo se o zamašnoj akciji koja je započeta imenovanjem posebne komisije (B. Stulli, M. Mrkalj, Dr. I. Beuc, M. Androić i B. Vojnović), koja je pristupila ponajprije izradi detaljnih teza za pojedina poglavlja zakona. Nakon iscrpnih diskusija o tim tezama prešlo se na izradu prednacrt zakonskog teksta, prednacrt koji su prošli kroz nekoliko faza redakcije i dotjerivanja, pa da se izradi redakcija koja je zatim upućena svim arhivskim ustanovama, a i ostalim zainteresiranim državnim organima i organizacijama, na mišljenje. Nakon takve široke konzultacije i po primitku primjedaba s terena, nastavljen je rad analizom prispjelih primjedaba te izradom novog prednacrt zakonskog teksta. Taj je prednacrt bio podnesen sjednici Arhivskog savjeta održanoj 4. juna 1962. god. U iscrpnoj diskusiji temeljito je pretresan, kako u načelu, tako i u pojedinostima, ovaj prednacrt, te je na temelju zaključaka ove diskusije izrađen nacrt zakonskog teksta, koji je podnesen republičkom Savjetu za kulturu na njegovoj sjednici od 25. juna 1962. god. Uz izvjesne korekture i dopune prihvaćen je na toj sjednici konačni nacrt zakona, kakav je upućen Sekretarijatu za zakonodavstvo Izvršnog vijeća Sabora na daljnji postupak. U ovom zamašnom poslu, kojim je arhivska služba u Hrvatskoj konačno prvi put u svojoj historiji dobila razrađenu zakonsku osnovu za svoju djelatnost, solidnu osnovu je predstavljao sav dotadaš-

nji rad Arhivskog savjeta SRH, jer je sav taj dotadašnji rad (vidi: »Arhivski vjesnik« sv. I str. 580-588; sv. II str. 552-554, i sv. III str. 497-499) bio u mnogom pogledu priprema za ovaj odgovorni i važan posao izrade republičkog arhivskog zakonodavstva. Provedene diskusije o skoro svim važnijim pitanjima prakse arhivske službe, redigirane »preporuke« i drugi zaključci utvrđeni načelni stavovi i njihova razrada u pojedinostima, pa zatim provjeravanje u praksi svih tih zaključaka Arhivskog savjeta iz perioda petogodišnje njegove aktivnosti (i deset održanih zasjedanja), sve je to značilo i predstavljalo jedan vrlo potreban i koristan prethodni — pripremni rad, jedno utvrđivanje načelnih i pojedinačnih smjernica najsvrsihodnije arhivske politike, koja će konačno u zakonskom tekstu dobiti svoje logične zaključke. Može se dakle reći da je izradom nacrtu arhivskog zakona u neku ruku završena jedna važna i svakako plodna faza djelatnosti Arhivskog savjeta. Ocjena koju je ovaj nacrt zakona dobio od zakonodavnih organa, kao i činjenica da je on podnesen zasjedanju Sabora SRH već u septembru 1962. godine i odmah prihvaćen, te proglašen u »Narodnim novinama« br. 41 od 18. X 1962., dovoljno potvrđuje navedenu konstataciju. Ujedno to potvrđuje i potpunu opravdanost postojanja i efikasnost rada Arhivskog savjeta SR Hrvatske.

Naglašavajući donošenje republičkog **Zakona o zaštiti arhivske građe i arhivima** kao izvanredno značajan rezultat i etapu u razvoju arhivske službe u SR Hrvatskoj, dužnost je nas arhivista da i na ovom mjestu izrazimo svoje priznanje republičkom Savjetu za kulturu, za njegovo razumijevanje, napore i podršku arhivskoj službi, koja je podrška uz ostao rezultirala i u donošenju arhivskog zakona. To tim više, što je ovim Zakonom ne samo zaključen jedan plodan period rada, već je ostvarena i normirana osnova za daljnji još uspješniji razvoj naše arhivske službe. Uz to povoljan odjek ovoga Zakona i u drugim republikama SFRJ ukazuje i na njegovo šire značenje u jugoslavenskoj arhivskoj službi.

Drugo zasjedanje Arhivskog savjeta održano je 12. XII 1962. (od početka njegova djelovanja to je po redu XI zasjedanje), a bilo je organizirano kao proširena sjednica tj. uz prisustvo i svih direktora regionalnih arhiva. Na dnevnom redu su bili prvi provedbeni propisi uz novi arhivski zakon, i to: 1) Uputstvo o vođenju evidencije u arhivima (u smislu st. 3 čl. 33 Zakona); 2) Uputstvo o preuzimanju arhivske građe od građansko-pravnih osoba i građana (u smislu čl. 25 Zakona); 3) Odluka o određivanju područja na kojima arhivi vrše arhivsku službu (u smislu čl. 9 i 38 Zakona). Nakon temeljite diskusije o podnesenim nacrtima tih propisa redigirani su i prihvaćeni tekstovi, koje su uskoro odobrili nadležni organi, pa su odnosi provedbeni propisi već i objavljeni u »Narodnim novinama«, redom kako slijedi: 1) u br. 7 od 21. II 1963; 2) u br. 2 od 17. I 1963. i 3) u br. 28 od 27. VI 1963.

Razumljiva su ova nastojanja Arhivskog savjeta da se što prije izrade i donesu svi predviđeni provedbeni propisi Zakona, kao bi se što prije upotpunila cjelokupna zbirka i sistem novog arhivskog zakonodavstva. Nesumljivo je prijeka potreba da se ovaj rad uskoro dovrši, pa zatim pređe na obradu drugih problema i mjera za daljnje unapređenje arhivske službe. Isto je tako nesumljivo da se te daljnje mjere moraju kretati prvenstveno u pravcu što potpunije i adekvatnije primjene novog arhivskog zakonodavstva na čitavom republičkom području.

B. Stulli